

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 4, 2022

Інститут цифровізації освіти
НАПН України

Відділ компаративістики
інформаційно-освітніх інновацій

Організація навчання дітей-біженців з України під час війни: досвід Німеччини

Чимало українських дітей через війну опинилися в інших країнах та в них виникла необхідність продовжити навчання. Різні країни виробили свої підходи для вирішення даної проблеми. Так до середини червня було прийнято 134 704 учнів біженців з України до німецьких шкіл – у тому числі вчителів, які також втекли від війни. Федеральні землі набирають вчителів з України і приймають їх на роботу, так, наразі Бранденбург найняв 42 викладача та освітніх працівника з України [1]. Переважно навчаються українські школярі разом зі школярами з Німеччини, а не в окремих класах. У репрезентативному опитуванні вчителів Фонду Роберта Боша 78% тих, чиї школи вже прийняли українських дітей або молодь, заявили, що їх повністю або частково навчають у звичайних класах. Лише 18 відсотків опитаних мали уроки в окремих так званих вітальних класах.

Майке Фіннерн, яка є головою профспілки освіти і науки (GEW) вважає, що необхідно запропонувати учням нормальність і дозволити соціальний контакт зі своїми однолітками, а школам терміново потрібно інтегрувати дітей, яке передбачає проведення уроків рідної мови, що відповідно потребує збільшення персоналу, виникає необхідність у додаткових приміщеннях та забезпеченні матеріальними ресурсами. Про ті ж самі проблеми говорить і голова Асоціації освіти та навчання (VBE) Удо Бекманн, а також попереджає про те, що необхідно використовувати багато професійних команд і перекладачів. Ці проблеми необхідно вирішити перед початком нового навчального року. Президент Конференції міністрів освіти (КМК) Карін Прієн (CDU) підрахувала, що Німеччині доведеться підготувати до 400 000 школярів-біженців і для цього знадобиться 24 000 вчителів (з розрахунку близько 60 вчителів на кожні 1000 учнів), а інтеграція нерозривно пов'язана з вивченням німецької мови, це необхідно, незалежно від того як довго люди залишаться в Німеччині. Але для дітей, які там на початку наступного навчального року, це може бути кілька років. Взагалі, необхідно підійти до справи з самого початку так, ніби діти залишилися тут на довгий строк проживання [2]. В той же час, генеральний консул України Ірина Тибінка на конференції міністрів освіти виступала проти «інтеграційних класів» і наполягала на необхідності навчання за українськими програмами. Багато країн досі дотримуються цієї концепції, але також намагаються залучити до навчального процесу вчителів з України. [3]

У Німеччині в деяких місцях є вітальні класи/групи/заняття, де діти можуть підготуватися до переходу до звичайного класу. Одночасно існують інші чудові проекти, в яких беруть участь вчителі, які втекли з України та піклуються про дітей. В той же час, люди, які опікуються школами, дуже уважно придивляються до предметів, у яких мовні відмінності не відіграють такої великої ролі, серед яких спорт, музика, мистецтво, англійська для старших школярів. З математикою складніше, з одного боку надається багато пояснень, але з іншого боку, математика насправді не знає жодних державних чи мовних кордонів. Вивчення німецької мови є найважчим випробуванням для українських школярів. Виникає необхідність у вивченні української мови учнями, що можна зробити через Інтернет, оскільки такі уроки складно ввести в розклад звичайного навчання у школі.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 4, 2022

Федеральні землі створили спільну «оперативну групу» для управління інтеграцією дітей-біженців у школи. Про це домовилися на зустрічі «Конференція міністрів освіти» у березні 2022 року. На своєму першому засіданні 18 березня робоча група розглянула такі питання, як можливе працевлаштування українських вчителів чи освітян, продовження навчання за українською програмою, наприклад через онлайн-платформи, та використання цифрових підручників та навчальних матеріалів.

Після обговорення з робочою групою створено єдину спільну ініціативу щодо підтримки школи для прийому дітей та молоді біженців [4]. Було створено цифровий інформаційний сервіс для вчителів і шкіл, який покликаний надавати допомогу в прийомі дітей-біженців та працевлаштуванні вчителів до шкіл. Спеціально створена група досвідчених експертів у сфері освіти з Німеччини та України збирає практичну інформацію, матеріали та рішення. До ініціативної групи увійшли два директори школи, з Німеччини Грегор Мібс та з України Олена Ковальчук, а також колишній державний секретар з питань освіти Берліна Ганс-Юрген Кун.

У деяких випадках федеральні землі вже оголосили в березні, як вони мають намір діяти, коли приймають дітей-біженців до шкіл. У більшості федеральних земель передбачені додаткові заняття, які в залежності від федеральної землі називаються вітальними класами, підготовчими, інтенсивними класами, класами прибуття або німецькими класами. Однак у деяких землях дітей приймають безпосередньо до звичайних класів, а також додатково на уроках вивчають німецьку мову.

Розглянемо заходи розроблені у деяких федеральних землях Німеччини щодо інтеграції українських учнів-біженців до німецьких шкіл, які включають додатковий персонал та створення вітальних класів, в яких діти та молодь навчаються. Ці спеціальні класи для біженців були створені в деяких федеральних землях ще в 2015 році. На сьогодні вони існують, а в інших землях лише впроваджуються. На шкільному порталі показано, як федеральні землі приймають дітей і молодь-біженців, а також вчителів з України.

Так у **Шлезвіг-Гольштейні**, спочатку інтегрують дітей та молодь-біженців у звичайні класи школи. На наступному етапі визначається рівень знань з німецької мови. Потім учнів розподіляють до груп, в яких вони вивчають німецьку як другу мову. Міністерство освіти Шлезвіг-Гольштейну надало школам додаткові кошти, які вони можуть використати для найму та збільшення тимчасового персоналу. Українські вчителі-біженці також можуть подавати документи на працевлаштування у федеральній землі. Наразі в Шлезвіг-Гольштейн взяли на роботу вісім вчителів з України.

У **Північному Рейні-Вестфалії** також проводяться вітальні заняття для біженців. Школи федеральної землі самі приймають рішення щодо включення українських дітей та молоді безпосередньо до звичайних класів. Для того, щоб навчати учнів-біженців, держава оголосила близько 1000 нових посад вчителів. Щоб якнайшвидше знайти відповідний персонал, міністерство звернулося до вчителів, які вже вийшли на пенсію, та запропонували працівникам, які працюють за сумісництвом увійти у штат. Незабаром міністерство має намір опублікувати оголошення про найм на роботу, що надасть можливість подаватися українським вчителям.

За даними Міністерства освіти **Баден-Вюртемберга** (<https://km-bw.de/infos-zum-ukraine-krieg>), учні з України, які приїжджають спочатку навчаються в підготовчих класах. У цих класах діти та молодь-біженці повинні спочатку вивчити німецьку мову, а потім перейти до звичайного навчання. Навчання в підготовчому класі для дітей-біженців та молоді без знання німецької мови триває від одного до двох років. Навчання зазвичай складається з 20 годин вчителя на тиждень (дві з яких – демократична освіта) у початковій школі, а потім 25 годин учителя на тиждень (чотири з яких – демократична освіта) у молодшій середній школі. До середини червня школи Баден-Вюртемберга прийняли 18 052 дітей та молоді з України. Однак не всі діти ходять до школи, оскільки обов'язкове навчання в школі застосовується лише тоді, коли сім'ї біженців мають постійне місце проживання. Асоціація освіти та навчання Баден-Вюртемберга розкритикувала

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 4, 2022

підхід до прийому дітей-біженців до шкіл. Речник асоціації Міхаель Гомольціг застеріг від ізолювання дітей, які втекли з України та акцентував увагу на якомога швидшій інтеграції таких дітей.

До середини червня школи **Баварії** (<https://www.km.bayern.de/ukraine.html>) прийняли 24 791 дітей-біженців та молодих людей з України – більше, ніж у будь-якій іншій федеральній землі. Земля **Баварія** покладається на так звані освітні вітальні групи для інтеграції. Наразі для українських біженців створено близько 400 таких груп. Цілі освітніх вітальних груп у Баварії: різноманітні зустрічі; опанування мови та підтримка (наприклад, час від часу участь у звичайних уроках та інших шкільних заходах); підтримка контакту з Україною (наприклад, через українських вчителів чи допоміжного персоналу). У наступному навчальному році мають бути створені так звані бридж-класи як подальший розвиток попередніх вітальних класів у загальноосвітніх школах, повідомив міністр освіти Міхаель П'язоло. За даними Міносвіти, ці класи-перехідники створюються з 5-го по 9-й клас. Вивчення німецької мови має бути в центрі уваги, принаймні десять годин німецької мови на тиждень. У 1-4 класах діти з України беруть участь у звичайних уроках початкової школи. Це регулярне навчання доповнюється додатковими мовними курсами. За даними міністерства освіти, навчання в школі є обов'язковим для школярів після 90 днів перебування в Баварії. Для викладання у вітальних групах міністерство найняло 1400 працівників, серед яких, вчителі або студенти. Близько 300 працівників розмовляють російською чи українською. Українські вчителі, які втекли, вже працюють у деяких баварських школах. Однією з найбільших проблем, коли справа доходить до прийняття до шкіл дітей-біженців та молоді з України, є недостатня наявність необхідного персоналу шкіл.

У **Берліні** (<https://www.berlin.de/ukraine/>) вже 30 українських вчителів викладають у вітальних класах, яких вже створено біля 140. За даними Департаменту освіти Сенату Берліна, наразі до берлінських шкіл українських дітей та молоді було прийнято понад 4291. Близько половини з них вивчають німецьку мову на вітальних заняттях, інша половина вже інтегрована у звичайні класи. Наприкінці квітня 200 молодих людей віком від 16 років, зараз перебувають у 15 вітальних класах у ПТУ. Наразі до Сенату також надійшло понад 300 заявок від вчителів з України, які хочуть працювати в Берліні. Якщо вчителі з України вивчали німецьку мову як предмет, їх слід віднести до вітального класу в Берліні якомога ближче до місця проживання, їх можуть найняти на державну службу в Берліні в якості додаткових працівників і в майбутньому залучати деяких з них до звичайних шкільних занять.

Станом на середину червня у школах **Бранденбурга** (<https://mbjs.brandenburg.de/ukraine-aktuell.html>) навчаються 3842 українських учня. Зараз у звичайних класах з додатковим вивченням німецької мови як другої навчається 1688 українських учнів та 747 у підготовчих групах зі спеціальною підтримкою для оволодіння німецькою мовою. Крім того, 1407 дітей та молоді у звичайних класах не отримують підтримки з вивчення німецької як другої мови. Загалом початкову школу відвідують 2302 українських учня. У кожній державній школі є член шкільної ради, який консультує з питань прийому, навчання та підтримки дітей-біженців та молоді з України. Крім того, у Державному управлінні освіти у Франкфурті (Одері) є координатор з питань міграції. Міністерство освіти Бранденбурга забезпечує школи матеріалами для прийому дітей та молоді з України, а саме посібник з інформацією про обов'язкове шкільне навчання, прийом на навчання, підтримку та інтеграцію іноземних учнів. Міністерство освіти розглядає онлайн-уроки за українськими підручниками чи програмами як супровідний або додатковий захід. Тому вступ до школи необхідний для здійснення обов'язкового шкільного навчання. Діти та молоді-біженці з України мають можливість вивчати рідну мову додатково (до 20 уроків на тиждень). Наразі держава найняла 111 осіб для підтримки шкіл, вчителів чи педагогічних працівників.

За даними управління освіти **Бремена** (<https://www.bildung.bremen.de/informationen-fuer-ukrainer-innen-362709>), до середини червня до шкіл прибуло 1040 учнів з України. Влада планує так звані вітальні заняття в кількох центральних місцях. Заняття призначені для того, щоб діти та

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 4, 2022

молодь могли освоїтися німецьку мову. Водночас планується розширити підготовчі курси в початкових і середніх школах, на яких діти та молодь зможуть опанувати свої перші навички німецької мови. Підготовчі курси організуються безпосередньо в школах, учні також можуть брати участь у навчанні з певних предметів. Управління освіти звертаються за допомогою до вчителів-пенсіонерів для навчання дітей та молоді з України, а також просять викладачів мовної підтримки збільшити кількість годин навчання. Крім того заявки на роботу вже подали понад 20 українських вчителів, яких намагаються швидко інтегрувати до різних проєктів та уроків.

Наразі до шкіл **Гамбурга** (<https://www.hamburg.de/bsb/ukraine>) прибуло 3640 дітей та молоді-біженців з України. Шкільна влада Гамбурга готує цього навчального року понад 4000 українських учнів-біженців. Наразі близько 80 відсотків, навчатимуться в загальноосвітніх школах, близько 20 відсотків – у професійно-технічних навчальних закладах. Процедури реєстрації учнів на навчання також значно спрощені, учні та молодь можуть звертатися безпосередньо до шкіл або зареєструватися онлайн. Початкові школи просять приймати дітей 1-го та 2-го класів, як зазвичай, безпосередньо на місці в існуючі звичайні класи або навчальні групи. Якщо у школах ще є місця в міжнародних підготовчих класах, їх слід заповнити. Крім того, планується збільшити кількість учнів у підготовчих класах з 15 до 18 учнів.

З початку російської загарбницької війни в Україні до шкіл **Гессена** (<https://kultusministerium.hessen.de/>) прибуло 11 562 українських дітей та молоді. Нині німецьку мову викладають у понад 1600 інтенсивних класах шкіл Гессена, українські діти та молодь вже становлять більше третини з 29 300 учнів, які навчаються в цих інтенсивних класах. Вся підтримка контролюється координаційним офісом у Міністерстві освіти, для чого у 15 державних шкільних органах влади також створено 15 додаткових нових посад для центрів прийому та консультування. Діти-біженці та молодь з України мали змогу продовжувати брати участь в онлайн-уроках, які пропонувала українська сторона до кінця українського навчального року та наприкінці травня/початку червня, навіть якщо вони відбувалися паралельно з фактичними шкільними уроками в німецькій школі. За даними Міністерства освіти, 6000 вчителів Гессена мають кваліфікацію «німецька як друга мова», що дає змогу ефективно використовувати їх для проведення інтенсивних занять з українськими дітьми.

Зараз у школах **Мекленбург-Передня Померанія** (<https://www.bildung-mv.de/krieg-in-der-ukraine/weitere-informations-und-unterstuetzungsangebote/>) навчається 2975 українських учнів. Міністр освіти Сімона Ольденбург наголосила про необхідність навчання дітей-біженців та молоді з України за німецькою програмою та швидко інтегрувати в місцеві класи, але виняток становлять молоді люди на останньому курсі, які повинні готуватися до випускних іспитів за українською програмою за допомогою онлайн-занять. Інші студенти з України отримують пристрої, які будуть використовуватись для проходження додаткових онлайн-уроків з України поза уроками в німецькій школі, якщо в них виникає таке бажання. З початку травня в Мекленбург-Передня Померанія приймають іноземних викладачів без поглибленого знання німецької мови на рівні C1, який зазвичай вимагається. За перший місяць у 29 школах було працевлаштовано 35 осіб, в основному з України, серед яких 27 українські вчителі. Діти-біженці приймаються до відповідної місцевої школи, в якій визначають рівень знань з німецької мови за певний проміжок часу та приймається рішення щодо подальшого навчання.

До середини червня у школах **Нижньої Саксонії** (https://www.mk.niedersachsen.de/startseite/aktuelles/krieg_gegen_die_ukraine/krieg-in-der-ukraine-209261.html) після втечі з України було зареєстровано 13 807 учнів. Діти-біженці та молодь з України, які отримали право на проживання, повинні відвідувати школу в Нижній Саксонії, але ті хто перебуває в Нижній Саксонії з гостьовою візою чи без візи мають право не відвідувати школу. Через портал реєстрації можуть подати заявку на роботу вчителі та педагогічні працівники з України. Наразі прийнято на роботу 200 вчителів та інших працівників школи. Наразі 290 українців зареєструвалися як потенційні вчителі через портал.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 4, 2022

Школи та професійно-технічні училища **Північного Рейн-Вестфалія** (<https://www.schulministerium.nrw/umgang-mit-den-auswirkungen-des-russland-ukraine-krieges>) до середини червня прийняли 23 639 учнів з України, серед яких майже половина навчається в початкових школах. Коли видається дозвіл на проживання дорослих з дітьми приписують до муніципалітету, а відповідна шкільна влада призначає дітям шкільного віку та молоді з України шкільне місце. Діти-біженці та молодь з України повинні спочатку прибути до шкіл, а також отримати шкільну психологічну підтримку, а потім розпочинається інтенсивне вивчення німецької мови. Також планується викладання української мови.

У школах **Рейнланд-Пфальца** (<https://ukraine.rlp.de/de/kita-und-schule-shkola-ta-ditjachiisad/schule/>) зареєстровано понад 8300 дітей та молоді біженців з України в початкових та середніх школах. Крім того, за даними Міносвіти, із середини лютого було прийнято на роботу 70 вчителів української національності та 51 вчитель з викладання української мови. Учні-біженці з України інтегровані в звичайні класи, проходять інтенсивні курси німецької мови та їм викладають такі предмети, як музика, спорт та мистецтво. Також вони можуть у цифровому форматі навчатися в Україні. Діти та молодь розміщуються в класах де проходять інтенсивні курси німецької мови (до 20 годин мовної підтримки на тиждень).

До середини червня школи **Саару** (https://www.saarland.de/DE/portale/ukraine/faq/bildung/bildung_node.html) прийняли 1310 учнів з України. З метою сприяння інтеграції українських дітей та молоді до школи дозволено використовувати кошти програми дій «Наздогнати корону для дітей та молоді».

Значно зросла кількість дітей-біженців та молоді з України у школах **Саксонії** (<https://www.ukrainehilfe.sachsen.de/>), до середини червня їх було прийнято 8253. У столиці розпочала роботу перша українська школа, яка пов'язана з початковою та середньою школою в Дрездені. Головна увага приділяється створенню підготовчих класів для навчання українських дітей та молоді рідною мовою та систематично німецькою. Це важке завдання, оскільки лише близько десяти відсотків найнятих вчителів знають німецьку мову.

За даними Міністерства освіти, до середини червня до шкіл **Саксонії-Ангальт** (<https://mb.sachsen-anhalt.de/themen/schule-und-unterricht/informationen-fuer-eltern-und-lehrkraefte-aus-der-ukraine/>) було прийнято 2526 українських учнів. За словами речника Міністерства освіти, зараз створено 76 класів прибуття в 69 місцях, крім того багато учнів відвідують звичайні заняття. В класах прибуття створена невелика програма навчання, яка передбачає принаймні 10 із 25 годин на тиждень для вивчення німецької мови, а також викладання основних предметів та близько п'яти годин на тиждень відводиться на уроки музики, спорту чи мистецтва.

На червень до шкіл **Шлезвіг-Гольштейна** (https://www.schleswig-holstein.de/DE/Landesregierung/III/_startseite/Artikel_2022/Maerz2022/220310_ukraine.html) прийнято 4403 дітей та молодих людей-біженців з України, які повинні пройти повну мовну підготовку (німецька як друга мова). Відповідна школа визначає для кожної дитини які уроки німецької вона має отримувати (базовий рівень або поглиблене знання німецької мови).

1764 українських учнів вже прийняті до шкіл **Тюрингії** (<https://bildung.thueringen.de/ukraine>). Шкільна хмара Тюрингії тепер також доступна українською мовою для навчання дітей-біженців та молоді з України. Цифрові навчальні матеріали можуть запропонувати підтримку у навчанні дітей та молоді-біженців, оскільки багато навчальних матеріалів українською мовою доступні в цифровому вигляді, а також можуть використовуватися в німецьких школах. Федеральні землі вже забезпечили значні обсяги українського навчального матеріалу через FWU. Також існують різні українські онлайн навчальні платформи, наприклад з приватної заочної школи Оптіма, яка на початку війни зробила свої курси доступними для користувачів безкоштовно. Спільна ініціатива Robert Bosch Stiftung та Bertelsmann Stiftung має на меті зробити так, щоб пропозиція була доступна для всіх українських школярів у Німеччині до кінця навчального року. Фінансування на це забезпечено. Існує навчальна платформа Schulcloud тепер українською, як повідомило Міністерство

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 4, 2022

освіти Нижньої Саксонії в Ганновері, так звана шкільна хмара була переведена, щоб полегшити доступ українським біженцям до навчання. Програмне забезпечення розробляється спільно федеральними землями Нижня Саксонія, Тюрингія та Бранденбург. Переклад платформи є основою для локаційно-незалежного догляду за українськими школярами україномовними вчителями. Вчителі можуть використовувати хмару для організації перемикання відео між учасниками, розповсюдження вправ або виконання групової роботи. У Нижній Саксонії платформою користуються близько 1700 шкіл, у Тюрингії – 890, а в Бранденбурзі – 700 шкіл.

У рамках спільної ініціативи Фонд Роберта Боша та Bertelsmann Stiftung пропонується використовувати так звану «педагогічну модель карусельних дверей», щоб задовольнити бажання українських шкіл та сімей продовжувати уроки, до яких вони звикли в рідній країні та, водночас, щоб вони могли відвідувати німецькі школи. Модель карусельних дверей німецькі школи вже використовують як частину індивідуальної підтримки навчання.

Президент асоціації вчителів Хайнц-Петер Майдінгер вимагає від німецьких шкіл співпрацювати з Україною, можна уявити змішаний розклад з українським та німецьким навчальним вмістом, а також використовувати цифрові форми навчання, так як українські вчителі, незалежно від місця свого знаходження, можуть охопити багатьох учнів за допомогою цифрових уроків, а учні не повинні втрачати зв'язок з українською шкільною системою.

Всі українські студенти, які не можуть закінчити навчання і хотіли б навчатися в Німеччині, повинні подати документи до підготовчого коледжу вибраного університету. Підготовчі коледжі готують іноземних абітурієнтів до навчання в Німеччині. Додаткову інформацію про вступ до університету можна отримати в Центральному управлінні іноземної освіти (ZAB) на інформаційному порталі ANABIN (<https://anabin.kmk.org/>)

Тобто із вищезазначеного можна зробити висновок, щодо прийнятих Німеччиною стратегій щодо інтеграції українських дітей та молоді-біженців у дитячі садки та школи. Головна вимога – щоб усі діти та молодь якомога швидше розпочали відвідування дитячих садків або шкіл, щоб вивчати німецьку мову, продовжити навчання та мати можливість налагодити контакти зі своїми однолітками. Застосовуються вимоги федеральних земель щодо обов'язкового шкільного навчання. Українські онлайн-матеріали можна інтегрувати в звичайні уроки як доповнення та підтримку. Учні, які шукають захист, можуть також скористатися можливостями онлайн-навчання у своїй рідній країні на приватній основі і, якщо необхідно, також прагнути отримати національну кваліфікацію.

Наступним кроком є інтеграція вчителів з України до шкіл Німеччини. Федеральні землі використовують існуючі інструменти рівного ставлення до іноземних педагогічних кваліфікацій, щоб забезпечити довгострокове працевлаштування українських вчителів. Інструмент тимчасового працевлаштування в якості допоміжного вчителя може бути використаний у разі потреби.

Німеччина дотримується Конвенції ООН про права дитини, в якій зазначено, що кожна дитина має право на доступ до освіти та шкільного навчання. Навіть якщо біженці з України не повинні реєструватися як біженці війни протягом перших 90 днів свого перебування, діти мають право ходити до школи. На конференції міністрів освіти наголосили, що цього навчального року (2022/2023) буде запроваджено обов'язкове шкільне навчання для дітей та молоді біженців з України [5].

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

№ 4, 2022

Інформацію з 16 федеральних земель Німеччини для біженців з України щодо шкіл та освіти можна знайти на онлайн ресурсі за посиланням <https://www.kmk.org/aktuelles/ukraine.html>

На даному ресурсі можна ознайомитись з рішенням наради міністрів освіти Німеччини, а саме:

- Шкільне навчання дітей та молоді з України, які звертаються за захистом у 2022/2023 навчальному році (рішення КМК від 23 червня 2022 року);
- Як поводитися з дітьми та молоддю-біженцями (шкільного віку) з України (постанова Конференції міністрів освіти від 10 травня 2022 р.);
- Інформація про визнання освітніх атестатів - оглядова сторінка Центрального офісу іноземної освіти.

Використані джерела:

1. „Was heißt springen?“ Wie ukrainische Lehrkräfte in Deutschland geflüchtete Kinder unterrichten. URL: <https://www.rnd.de/politik/wie-ukrainische-lehrkraefte-in-deutschland-gefuechtete-kinder-unterrichten-BCA26704TJALTD673N6PLSW2QY.html> (дата звернення: 30.08.2022).
2. Kultusministerchefin Prien: Für 400.000 geflüchtete Schüler bräuchte Deutschland 24.000 Lehrer. URL: <https://www.rnd.de/politik/krieg-gegen-die-ukraine-kultusminister-chefin-fuer-400-000-gefuechtete-schueler-braeuchte-S15Z5FWGZNHJRKBIYI6FXCGLGE.html> (дата звернення: 30.08.2022).
3. Willkommen heißen, aber wie? URL: <https://www.sueddeutsche.de/politik/ukraine-fluechtlinge-deutschland-schule-1.5553854> (дата звернення: 30.08.2022).
4. Initiative der Robert Bosch Stiftung und der Bertelsmann Stiftung. URL: <https://deutscheschulportal.de/ukraine-initiative/> (дата звернення: 30.08.2022).
5. Інформація з федеральних земель для біженців з України. URL: <https://www.kmk.org/aktuelles/ukraine.html> (дата звернення: 30.08.2022).

Матеріал підготувала: Кравчина О.Є.наук.співр.

Адреса: Україна, 04060, м. Київ, вул. Максима Берлінського, 9
тел./факс: (044) 440-96-27

<http://iitl.gov.ua> e-mail: comparative.iitzn@gmail.com